

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประดิษฐานพระเจ้าทันใจในเขตคูเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
The Approach of Tourist Attractions Development the Temple with Phra Jao Than Jai with
in the City wall Muang, Chiangmai

พิมพ์ฉัตร กัณณีย์ บุญญา จ่านงเลิศ และกัญจนารมย์ แก้วกัลยา^๑
ประทีป พิษทองหลาง^๒

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาประวัติพระเจ้าทันใจและแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจ ๒) เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจ ๓) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจ รูปแบบการวิจัยแบบเชิงปริมาณวิธี พื้นที่วิจัย คือ วัด ๙ แห่งในเขตคูเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ วัดพระสิงห์วรมหาวิหารวัดเชียงใหม่ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร วัดพันอ้น วัดศรีเกิด วัดราชนนเทียร วัดอินทิลสสะตือเมืองวัดเจดลิน และวัดอุโมงค์มหาเถรจันทร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มบุคคลทั่วไปและนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน ๕๐ คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ๑) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเขียนบรรยายเชิงพรรณนาพบว่า

๑. พระเจ้าทันใจในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๙ แห่ง มีประวัติที่น่าเชื่อถือ เก่าแก่ สง่างาม และเป็นพระพุทธรูปที่ถูกสร้างเสร็จภายในวันเดียว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าทันใจและมาบูชาเพื่อขอโชคลาภ วัตถุประสงค์ในการบูชา คือ ดอกมะลิและพวงมาลัย โดยส่วนมากมาบูชาปีละครั้ง โดยมากับครอบครัว

๒. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจทั้ง ๙ แห่ง มี ๓ แนวทาง คือ ๑) ด้านประวัติ ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์หรือทำป้ายประวัติพระเจ้าทันใจให้นักท่องเที่ยวทราบถึงความสำคัญ ๒) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและที่ตั้ง ควรให้ความสำคัญกับที่ตั้งให้มีจุดเด่น และป้ายบอกที่ตั้งพระเจ้าทันใจ ๓) ด้านความเชื่อ ควรให้ผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับประวัติและพิธีกรรมที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระเจ้าทันใจ

คำสำคัญ: พระเจ้าทันใจ, การพัฒนาการท่องเที่ยว, ความเชื่อ

ABSTRACT

The purpose of this research aimed to study the history of the Buddha statues of Phra Jao Tan Jai as a tourist attraction, the behavior of tourists at PhraJao Tan Jai, and how to develop the area into a tourist attraction. The research design had quantitative. The research areas were 9 temples in Chiang Mai including; Wat Phra Singh, Wat Chiang Yuen, Wat Che di Luang, Wat Phan Phan Aon, Wat See Kurt, WatRajmonthean, Wat InthakinsadueMueng, Wat Jed Lin, and Wat U-Mong Mahaterajan. The research instruments used were questionnaires and interviews. The data was analyzed by using percentages, means, and standard deviations.

1. Pra Jao Tan Jai from 9 temples are ancient, elegant statues that have a credible history. They were built in one day. Most tourists believe in the divinity of the statues, and gather at the sites once a year with their family, to worship the images to bring good luck. The typical offering is a jasmine reed.

^๑ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

^๒ อาจารย์ ดร. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

2. There are three concepts for developing the tourist attractions. The first concept is to publicize the historical context of each statue or place an informative plaque at each temple site. The second concept is to develop the areas so that they are accessible for tourists and easy to find. The final concept is to provide an informed tour guide at each location so that may convey accurate and appropriate information.

Keywords: Phra Jao Tan Jai, Development of Tourism, Belive

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (วัฒนธรรม) หรือการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) กลายเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศโดยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับวัดแหล่งโบราณสถาน และสถานที่ปฏิบัติธรรม เนื่องจากวัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งตามคติความเชื่อที่ถือว่าการได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ร่วมทำบุญ บริจาคทาน ปฏิบัติบูชา จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิตและครอบครัวของผู้ที่ได้ไปสักการะขอพร และยังสามารถสร้างเสริมกำลังใจให้เกิดขึ้นทำให้จิตใจผ่องใส "วัด" (Temple) เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรม และสะท้อนถึงร่องรอยวิถีชีวิตในอดีตที่มีลักษณะกลมกลืน (Harmony) ระหว่างชุมชน วัด และสิ่งแวดล้อม ที่มีลักษณะการผสมกลมกลืนการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความศรัทธาในพระพุทธศาสนาความเชื่อของท้องถิ่น และยังเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชน และการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ล้วนมีคุณค่าต่อจิตใจ มีความศักดิ์สิทธิ์และงดงามเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวไทย

พระเจ้าทันใจเป็นพระพุทธรูปที่สร้างเสร็จภายใน ๑ วัน มีชื่อที่ใช้เรียกอื่น ๆ คือ “หลวงพ่อตันใจหรือพระทันใจ” เป็นการสร้างพระพุทธรูปที่ปรากฏในคติความเชื่อทางดินแดนภาคเหนือของประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง “พระเจ้าทันใจ” ได้ชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ คนไทยภาคเหนือเชื่อว่า “พระเจ้าทันใจเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ขอพรได้ทันใจเหมือนชื่อพระพุทธรูป” ประชาชนที่เดินทางมาร่วมสร้างพระพุทธรูป มีความเชื่อว่าการสร้างพระพุทธรูป มีอานิสงส์มาก สามารถช่วยให้พ้นจากความทุกข์ เมื่อตายไปแล้วก็ได้ขึ้นสวรรค์ อีกทั้งเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา สำหรับพระเจ้าทันใจสร้างสำเร็จใน ๑ วัน สามารถดลบันดาลในสิ่งที่อธิษฐานให้สมปรารถนาได้รวดเร็วทันใจที่สำคัญ คือ ผู้สร้างพระเจ้าทันใจมุ่งมั่นสร้างพระเจ้าทันใจเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ การสร้างพระเจ้าทันใจสามารถทำสำเร็จได้รวดเร็วทันใจภายใน ๑ วัน แสดงถึงความสามัคคีร่วมมือร่วมใจของชาวบ้าน พระสงฆ์ ที่ถึงพร้อมด้วยความเชื่อมั่น ความตั้งใจ ควบคู่อธิษฐานจิต การรวมกำลังทรัพย์ กำลังแรงงานเพื่อร่วมสร้างพระเจ้าทันใจ และแสดงถึงความเข้มแข็งของพุทธศาสนิกชนชุมชนบ้านฝอยลมองค์ความรู้เดิมเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องปาฏิหาริย์พระเจ้าทันใจที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและตรวจสอบเอกสารในเบื้องต้น พบว่ามีการศึกษาในวงแคบ มีข้อมูลน้อยมาก เช่น ความเชื่อเรื่องปาฏิหาริย์พระเจ้าทันใจ: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดยอดแก้วศรีบุญเรือง วิโรจ นาคราตรี (๒๕๕๗) ซึ่งที่กล่าวมายังขาดการศึกษาความเชื่อ การขอพรแก่กัน ขาดความลึกซึ้งของข้อมูลในประเด็น ที่มาของพระเจ้าทันใจ พฤติกรรมการแก้บนพิธีการบวงสรวง และความเชื่อพระเจ้าทันใจที่มีต่อคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งงานวิจัยเรื่องนี้จะมาเติมเต็มส่วนที่ขาดและให้เห็นภาพใหญ่ของพระเจ้าทันใจอย่างครอบคลุมวิโรจ นาคราตรี (๒๕๕๗) สำหรับในเขตคูเมืองจังหวัดเชียงใหม่มีวัดที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจหลายแห่งซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้ซึ่งในบรรดาแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น มีแหล่งท่องเที่ยว ๙ แห่ง คือวัดศรีเกิด วัดเจ็ดลิน วัดอินทขิลสะตือเมือง วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร วัดพันอ้น วัดราชมณเฑียร วัดเชียงยืน และวัดอุโมงค์มหาเถรจันทร์ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อกราบไหว้สักการะพระเจ้าทันใจได้

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำหรับการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อพระเจ้าทันใจในเบื้องต้นของคณะผู้จัดพบว่า วัดในเขตคูเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีอยู่มาก แต่วัดที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจนั้นมี วัดศรีเกิด วัดเจ็ดลิน วัดอินทิลสวดเมือง วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร วัดพันอ้น วัดราชมณเฑียร วัดเชียงยืน และวัดอุโมงค์มหาเถรจันทร์ ซึ่งทั้งหมดคณะผู้วิจัยจะใช้เป็นพื้นที่สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย มี ๓ แนวคิด คือ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว แนวคิดความเชื่อและแนวคิดการบูชาและการบนบาน เพื่อเป็นกรอบในการตอบคำถามการวิจัยในครั้งนี้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวเบื้องต้น คณะผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติพระเจ้าทันใจและแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจ ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจในเขตคูเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจในเขตคูเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ของวัดในเขตพื้นที่คูเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดอินทิลสวดเมือง วัดเจดีย์วรวิหาร วัดอุโมงค์มหาเถรจันทร์ วัดเจ็ดลิน วัดราชมณเฑียร วัดเชียงยืน วัดศรีเกิด และวัดพันอ้น ซึ่งผลจากการวิจัยจะเกิดประโยชน์ต่อหลักฐานใหม่ที่สนับสนุนความคิดเห็นของวิจัยที่ผ่านมา และทำให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่สามารถนำวิจัยนี้ไปเผยแพร่เพื่อส่งเสริม และจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาประวัติพระเจ้าทันใจและแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจ
- ๒) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจ
- ๓) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้แบบสอบถาม และเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยใช้ประเด็นคำถามที่สร้างขึ้นจากการประมวลแนวคิด และการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการงานวิจัยแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประดิษฐานพระเจ้าทันใจ ในเขตคูเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เครื่องมือ ๑ ชนิด คือ แบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended Question) พื้นที่วิจัย คือ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร วัดราชมณเฑียร วัดอินทิลสวดเมือง วัดเจดีย์วรวิหาร วัดอุโมงค์มหาเถรจันทร์ วัดเจ็ดลิน วัดเชียงยืน วัดศรีเกิด และวัดพันอ้น เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Haphazard or Accidental Sampling) จากกลุ่มบุคคลทั่วไป และนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน ๕๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี ๑ ชนิด คือ ๑) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ได้แก่ (๑) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ (๒) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมบูชา และความเชื่อต่อพระเจ้าทันใจของบุคคลทั่วไปที่ให้ความสนใจ (๓) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระเจ้าทันใจ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์คำถามปลายปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ จนถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๙

ผลการวิจัย

ประวัติพระเจ้าทันใจและแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจ

ประวัติพระเจ้าทันใจ

พระเจ้าทันใจเป็นพระพุทธรูปที่สร้างเสร็จภายใน ๑ วัน มีชื่อที่ใช้เรียกอื่น ๆ คือ “หลวงพ่อตันใจหรือ พระทันใจ” เป็นการสร้างพระพุทธรูปที่ปรากฏในคติความเชื่อทางดินแดนภาคเหนือของประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง “พระเจ้าทันใจ” ได้ชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ คนไทยภาคเหนือเชื่อว่า “พระเจ้าทันใจเป็น

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ขอฟรได้ทันใจเหมือนชื่อพระพุทธรูป”ประชาชนที่เดินทางมาร่วมสร้างพระพุทธรูป มีความเชื่อว่าการสร้างพระพุทธรูปมีอานิสงส์มาก สามารถช่วยให้พ้นจากความทุกข์ เมื่อตายไปแล้วก็ได้ขึ้นสวรรค์ อีกทั้งเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา สำหรับพระเจ้าทันใจสร้างสำเร็จใน ๑ วัน สามารถคลบนาคในสิ่งที่อธิษฐานให้สมปรารถนาได้รวดเร็วทันใจที่สำคัญ คือ ผู้สร้างพระเจ้าทันใจมุ่งมั่นสร้างพระเจ้าทันใจเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ การสร้างพระเจ้าทันใจสามารถทำสำเร็จได้รวดเร็วทันใจภายใน ๑ วัน แสดงถึงความสามัคคีร่วมมือร่วมใจของชาวบ้าน พระสงฆ์ ที่ถึงพร้อมด้วยความเชื่อมั่น ความตั้งใจ ควบคู่อธิษฐานจิต การรวมกำลังทรัพย์ กำลังแรงงานเพื่อร่วมสร้างพระเจ้าทันใจ

แหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจ

พระเจ้าทันใจในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๔ แห่ง มีประวัติน่าเชื่อถือ เก่าแก่ สง่างาม และเป็นพระพุทธรูปที่ถูกสร้างเสร็จภายในวันเดียว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าทันใจและมาบูชาเพื่อขอโชคลาภ วัตถุที่ใช้ในการบูชา คือ ดอกมะลิและพวงมาลัย โดยส่วนมากมาบูชาปีละครั้ง โดยมากับครอบครัว

ภาพที่ ๑ พระเจ้าทันใจวัดพันอ้น

ภาพที่ ๒ พระเจ้าทันใจวัดเชียงยืนองค์ที่ ๑

ภาพที่ ๓ พระเจ้าทันใจวัดเชียงยืน องค์ที่ ๒

ภาพที่ ๔ พระเจ้าทันใจวัดราชมนเฑียร

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาพที่ ๕ พระเจ้าทันใจวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร

ภาพที่ ๖ พระเจ้าทันใจวัดเจ็ดลิน

ภาพที่ ๗ พระเจ้าทันใจวัดศรีเกิด

ภาพที่ ๘ พระเจ้าทันใจวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร

ภาพที่ ๙ วัดอุโมงค์มหาเถรจันทร์ องค์ที่ ๑

ภาพที่ ๑๐ วัดอุโมงค์มหาเถรจันทร์ องค์ที่ ๒

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาพที่ ๑๑ พระเจ้าทันใจวัดอินทิลลเสด็จเมือง

**พฤติกรรมการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเพื่อศึกษาประวัติและแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้า
ทันใจในเขตคูเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ลักษณะการบูชาพระเจ้าทันใจ**

ลักษณะการบูชาพระเจ้าทันใจของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการบูชาพระเจ้าทันใจเพื่อขอ
โชคลาภ จำนวนครั้งในการบูชาปีละครั้ง สิ่งที่น่าไปบูชาดอกไม้/พวงมาลัย เคยนบนานกับพระเจ้าทันใจส่วนใหญ่เคย
เคยนบนานในเรื่องโชคลาภ แก่นด้วยวิธีถวายผลไม้ มักจะขอพรในเรื่อง โชคลาภ รับรู้ประวัติพระเจ้าทันใจมาจาก
ครอบครัว ได้รับอิทธิพลการบูชามาจากครอบครัว เมื่อนึกถึงพระเจ้าทันใจนึกถึงความศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับ
พระเจ้าทันใจ ทำให้มีโชคลาภ ไปเคารพพระเจ้าทันใจเมื่อต้องการขอพร มักจะไปบูชาพระเจ้าทันใจเมื่อมีโอกาส
ในช่วงวันหยุด วัดที่เคยไปบูชาพระเจ้าทันใจ วัดพระธาตุดอยคำ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระเจ้า ด้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระเจ้าทันใจด้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของแหล่งท่องเที่ยวประดิษฐานพระเจ้าทันใจใน
เขตคูเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ๔.๑๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการสร้างขวัญและ
กำลังใจให้ตนเองมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ รองลงมาคือความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ การบูชาพระเจ้าทันใจเป็นสิ่งที่
ยึดเหนี่ยวจิตใจใกล้เคียงกับความเชื่อในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ และ ๔.๓๒ ทำให้รู้สึกสบายใจค่าเฉลี่ย
๔.๓๐ อิทธิพลปาฏิหาริย์ของพระเจ้าทันใจและมีความศรัทธาต่อพระเจ้าทันใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ๔.๒๖ ช่วยให้
ประสบความสำเร็จในชีวิตค่าเฉลี่ย ๔.๑๔ ความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าทันใจ ค่าเฉลี่ย ๔.๐๘ ความมีชื่อเสียงของพระ
เจ้าทันใจ ค่าเฉลี่ย ๔.๐๖ ความคาดหวังในสิ่งที่จะได้รับจากการขอพรค่าเฉลี่ย ๔.๐๒ ช่วยให้การดำเนินชีวิตดีขึ้น
ค่าเฉลี่ย ๔.๐๐ ทำให้ฐานะทางการเงินดีขึ้นและความสมหวังในการขอพรค่าเฉลี่ย ๓.๙๔ และช่วยแก้ปัญหา ค่าเฉลี่ย
๓.๕๘

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระเจ้าทันใจ ด้านประวัติ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระเจ้าทันใจด้านประวัติของแหล่งท่องเที่ยวประดิษฐานพระเจ้าทันใจในเขต
คูเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อประวัติความ
เป็นมา ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ๓.๙๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความสง่างามของพระเจ้าทันใจ มีความคิดเห็น
มากที่สุด ค่าเฉลี่ย ๔.๐๘ ใกล้เคียงกับความเก่าแก่ของพระเจ้าทันใจ ค่าเฉลี่ย ๔.๐๒ และมีประวัติที่มีความน่าเชื่อถือ
ค่าเฉลี่ย ๓.๘๒

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระเจ้าทันใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ตั้ง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูชาพระเจ้าทันใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวประดิษฐานพระเจ้าทันใจในเขตคูเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ๓.๖๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานที่เพียงพอรับนักท่องเที่ยวที่มาสักการะพระเจ้าทันใจ มีความคิดเห็นมากที่สุด เฉลี่ย ๔.๐๐ รองลงมาคือสิ่งอำนวยความสะดวกในการบูชา เช่น ดอกไม้ รูป เทียน ค่าเฉลี่ย ๓.๙๒ ทัศนียภาพรอบๆ พระเจ้าทันใจ ค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ ความเหมาะสมในการตั้งพระเจ้าทันใจและความสะดวกในการเรียกรถโดยสาร ค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ๓.๘๐ ความสะดวกสบายในการจอดรถ ค่าเฉลี่ย ๓.๗๐ ความสะดวกสบายในการเดินทาง ค่าเฉลี่ย ๓.๖๖ เอกสารในการแนะนำข้อมูล ค่าเฉลี่ย ๓.๖๒ ใกล้กับสถานที่บูชาอื่นๆ ค่าเฉลี่ย ๓.๕๘ ห้องนั่งมีความสะดวกสบาย ค่าเฉลี่ย ๓.๔๖ มีสถานที่ให้นั่งพักผ่อน ค่าเฉลี่ย ๒.๙๔ และวัดใกล้กับที่พักอาศัย ค่าเฉลี่ย ๒.๙๐

อภิปรายผล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ พบว่า พระเจ้าทันใจในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๙ แห่ง มีประวัติที่น่าเชื่อถือ เก่าแก่ สง่างาม และเป็นพระพุทธรูปที่ถูกสร้างเสร็จภายในวันเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจ นาคนาค (๒๕๕๗) เรื่อง ความเชื่อเรื่องปาฏิหาริย์พระเจ้าทันใจ: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดยอดแก้วศรีบุญเรือง ตำบลนาของพระเจ้าทันใจ เป็นพระพุทธรูปที่สร้างเสร็จภายใน ๑ วัน จึงมีชื่อที่ใช้เรียกว่า “หลวงพ่อตันใจ” หรือ “พระเจ้าทันใจ” ในตำนานชาวเหนือ กล่าวว่าครั้งที่พระนางจามเทวีเสด็จมาทางชลมารคและพบกับอุปสรรคกลางแม่น้ำปิงระหว่างเมืองตากกับเมืองลี้ เรือพระที่นั่งหลวงเวียงในหุบเขาหลายรอบไม่สามารถหาทางออกได้ พระนางจามเทวีตั้งจิตอธิษฐานขอบุญบารมีของพระรัตนตรัย จากนั้นจึงได้สั่งให้ไพร่พลหาหินมาสร้างพระพุทธรูปแล้วบวงสรวง ณ ที่นั้น ต่อมาจึงเดินทางต่อไปถึงจุดหมายได้ การสร้างพระเจ้าทันใจนั้นมีลักษณะที่แปลกกว่าการสร้างพระพุทธรูปอื่นๆ คือ ต้องสร้างเสร็จภายใน ๑ วันในองค์พระมีการบรรจุหัวใจพระเจ้า คล้ายกับหัวใจของมนุษย์ ตลอดจนการบรรจุวัตถุมงคลสิ่งของมีค่าไว้ในองค์พระพุทธรูปด้วย พระเจ้าทันใจจึงถือว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้เป็นเพราะความเชื่อของนักท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับความศรัทธาของแต่ละบุคคล เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สถาพร ศรีสังข์ (๒๕๓๓) เรื่อง การประสมประสานทางสังคม วัฒนธรรมไทยพุทธ และไทยมุสลิมที่ ปรากฏในการเล่นล้อแห่งของอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับข้อเสนอย่างใดอย่างหนึ่งว่าเป็นความจริงการยอมรับนี้อาจเกิดจากสติปัญญา เหตุผล หรือ ศรัทธา โดยไม่ต้องมีเหตุผลใดๆรองรับ ก็ได้ สรุปได้ว่า การสร้างพระเจ้าทันใจเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ การสร้างพระเจ้าทันใจในครั้งนี้ สามารถทำสำเร็จได้รวดเร็วทันใจภายใน ๑ วัน แสดงถึงความสามัคคีร่วมมือร่วมใจของชาวบ้าน ชุมชน พระสงฆ์ ที่ถึงพร้อมด้วยความเชื่อมั่น ความตั้งใจควบคู่อธิษฐานจิต ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าทันใจนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อแต่ละบุคคล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าทันใจและมาบูชาเพื่อขอโชคลาภ วัตถุที่ใช้ในการบูชา คือ ดอกมะลิและพวงมาลัยโดยส่วนมากมาบูชาปีละครั้ง โดยมากับครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรรค์ชัย อภิสุภาพ (๒๕๔๗) เรื่อง “ความเชื่อเกี่ยวกับศาลเจ้าเงินในเขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง สงขลา จังหวัดสงขลา” พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรม คือความเชื่อมีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้ปฏิบัติไปตามความเชื่อนั้นจากความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรมคือ ความเชื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลและสังคม เมื่อความเชื่อของบุคคลหรือสังคมเปลี่ยนไป พฤติกรรมของบุคคลหรือสังคมก็จะเปลี่ยนไปด้วย เช่นเดียวกับงานวิจัยของประสิทธิ์ บัวงาม (๒๕๓๘) เรื่อง “ความเชื่อเกี่ยวกับเกษตรกรรมชาวบ้าน ตำบลเกราะนางดำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง” พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพฤติกรรมคือ ความเชื่อมีความสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิตและมีอิทธิพลต่อสังคม เป็นตัวกำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรมของ

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คนในสังคม เมื่อคนเรามีความเชื่ออย่างใดย่อมเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมที่ตอบสนองความเชื่อนั้นๆ และถ้าเปลี่ยนความเชื่อไปจาก พฤติกรรมก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย ซึ่งพฤติกรรมนี้จะสะท้อนให้เห็นได้ในลักษณะของข้อห้าม และข้อปฏิบัติในการดำรงชีวิตของคนในสังคม

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และวิเคราะห์ค้นหาจุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรคทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม วิธีการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการศึกษาวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยการศึกษาจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ โดยการเก็บรวบรวมจากหนังสือ งานวิจัย บทความ เอกสารต่างๆผ่านการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนดล สุวรรณนิกะ (๒๕๕๖) เรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (๒๕๔๘) เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า ได้กล่าวว่าแนวคิดในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถมุ่งเน้นได้ ๕ แนวทางด้วยกัน คือ แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว เส้นทางกิจกรรม แนวทางการพัฒนาทางการตลาด การท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการท่องเที่ยวในชุมชน และแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งแนวทางทั้งหมดนี้อยู่บนพื้นฐานความต้องการของชุมชนและความต้องการของนักท่องเที่ยว สรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมที่ทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความพร้อมของชุมชน ตลอดจนการบริการการท่องเที่ยว

สรุปผลการวิจัย

พระเจ้าทันใจในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๙ แห่ง มีประวัติน่าเชื่อถือ เก่าแก่ สง่างาม และเป็นพระพุทธรูปที่ถูกสร้างเสร็จภายในวันเดียว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าทันใจและมาบูชาเพื่อขอโชคลาภ วัตถุประสงค์ในการบูชา คือ ดอกลมลิและพวงมาลัย โดยส่วนมากมาบูชาปีละครั้ง โดยมากับครอบครัว

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ประดิษฐานพระเจ้าทันใจทั้ง ๙ แห่ง มี ๓ แนวทาง คือ ๑) ด้านประวัติ ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์หรือทำป้ายประวัติพระเจ้าทันใจให้นักท่องเที่ยวทราบถึงความสำคัญ ๒) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและที่ตั้ง ควรให้ความสำคัญกับที่ตั้งให้มีจุดเด่นและป้ายบอกที่ตั้งพระเจ้าทันใจ ๓) ด้านความเชื่อ ควรมีผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับประวัติและพิธีกรรมที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระเจ้าทันใจ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ เทศบาลนครเชียงใหม่และวัดในเขตคูเมืองที่มีพระเจ้าทันใจควรให้ความสำคัญกับพระเจ้าทันใจให้มากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาแห่งใหม่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ เทศบาลนครเชียงใหม่และวัดในเขตคูเมืองที่มีพระเจ้าทันใจ ควรที่จะมีป้ายบอกรายละเอียดประวัติของพระเจ้าทันใจให้ชัดเจน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ เทศบาลนครเชียงใหม่และทางวัดควรเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสักการบูชาพระเท่าใจ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ วัดในเขตคูเมืองที่มีพระเจ้าทันใจควรมีป้ายบอกทางเพื่อไปสักการะพระเจ้าทันใจให้ชัดเจน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร. ประทีป พิษทองกลาง อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ขอขอบพระคุณพระภิกษุสงฆ์ ผู้ประกอบการค้าขาย เจ้าหน้าที่ประจำพิพิธภัณฑสถาน และนักท่องเที่ยว ที่

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการ
ท่องเที่ยวเชิงศาสนาให้นักท่องเที่ยว ในการนำไปประยุกต์ใช้ให้แพร่หลาย และเกิดประโยชน์แก่การท่องเที่ยวแก่
นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- วิโรจ นาคชาตรี. ความเชื่อเรื่องปาฏิหาริย์พระเจ้าทันใจ: ศึกษาเฉพาะกรณี วัดยอดแก้ว ศรีบุญเรือง. รายงานการ
วิจัย. มหาวิทยาลัยรามคาแหง, ๒๕๕๗.
- สถาพร ศรีสัจจัง. การประสมประสานทางสังคม-วัฒนธรรมไทยพุทธและไทยมุสลิมที่
ปรากฏในการเล่นล้อแห่งของอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนคร
นทรวิโรฒ, ๒๕๓๓.
- ขรรค์ชัย อภิสุภาพ. “ความเชื่อเกี่ยวกับศาลเจ้าจีนในเขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง
สงขลา จังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเอกไทยคดีศึกษา. มหาวิทยาลัย
ทักษิณ, ๒๕๔๗.
- ประสิทธิ์ บัวงาม. “ความเชื่อเกี่ยวกับเกษตรกรรมชาวบ้าน ตำบลเกราะนางดำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง.”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๘.
- ธนดล สุวรรณนิกะ. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรณีศึกษาวัดไร่ชิง อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. รายงานการวิจัย.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘.